

Nr 524

Av herrar **Akerström** och **Spångberg**, i *anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 110, angående vissa organisations- och anslagsfrågor rörande försvaret.*

Att svenska folkets flertal är besjälade av en vilja till försvar av sitt hem och sina närmaste, av friheten att leva sitt liv utan nöd och fruktan, är så självklart att all diskussion härom är överflödig. Inom arbetarklassen och med den jämställda har försvarsviljan under de senaste årtiondena stärkts, vilket sammanhänger med det demokratiska genombrottet i vårt land med åtföljande utbyggnad av den sociala omvårdnaden. Vi betrakta detta som omistliga värden som vi äro beredda att försvara mot både yttre och inre fiender.

Emellertid anse vi icke att vårt försvar nödvändigtvis först och främst behöver bestå av tillräckliga fysiska maktmedel, som ändock komma att visa sig otillräckliga. Den utveckling av förstörelsemedlen, som numera alla äro medvetna om, ger tillräckligt stöd för denna slutsats. Det är inte underligt om inför denna utveckling de flesta människor i vårt land ställa sig frågan: Kommer vårt försvar att ge oss trygghet? Ha vi inga andra verksamma medel?

Under senare år ha allt flera anslutit sig till den tanken, att en kraftigt utbyggd internationell hjälpverksamhet borde utgöra ett lika verksamt stöd för freden och vår alliansfria utrikespolitik. För vår del ansluta vi oss till denna uppfattning. I anslutning härtill föreslå vi att en parlamentarisk utredning snarast tillsättes, med uppgift att utreda och framlägga förslag om en successiv avrustning samt förslag om ökade insatser för internationell hjälpverksamhet samt formerna härför.

Kungl. Maj:ts proposition nr 110 innehåller förslag och riktlinjer för utformning av vårt militära försvar i huvudsak enligt alternativ Adam med en årlig driftkostnad av 2 700 milj. kronor. Härtill kommer en årlig anslagsstegring med 2,5 %. Försvarsministern framhåller emellertid: "— — — att utforma vårt försvar i huvudsak enligt alternativ Adam icke innebär att man nu binder sig för en för lång tid låst försvarsorganisation eller för en avvägning i detalj."

Om propositionen bifalles, komma det totala försvarets årskostnader att överstiga 3 000 milj. kronor. Till driftbudgeten böra läggas kapitalbudgetens 117 milj., ett belopp som kommer att öka under följande år. Om det av 1953 års civilförsvarsutredning framlagda förslaget rörande civilförsvarets organisation m. m. godtages av riksdagen, tillkomma härför

årligen 76 milj. Vidare må framhållas att de militära befattningshavarnas pensioner budgetåret 1956/57 uppgingo till i runt tal 91 milj. kronor. En total försvarskostnad av denna storleksordning överskrider gränsen för vad som kan anses utgöra en rimlig andel av folkhushållets resurser. Propositionens förslag leder till att angelägna behov på andra områden bli eftersatta. Inför dessa perspektiv är det icke möjligt för oss att med samma djupa tillfredsställelse, som propositionen ger uttryck åt, uppskatta den uppnådda samförståndslösningen i försvarsfrågan.

Över huvud taget bygger propositionen på en överskattning av den fredsbevarande effekt som skulle uppnås om föreliggande förslag godtages av riksdagen. Den militära expertisen anser uppenbarligen icke heller, att det försvar som vi skulle få enligt förslaget kan lösa sina uppgifter. Det återstår endast att konstatera, att Sverige numera icke kan prestera ett försvar, som ger oss ett effektivt skydd för vår frihet och vårt oberoende. Förklaringen ligger i den fantastiska tekniska utvecklingen främst på anfallsvapnens område. Vi ha ingen möjlighet att försvara oss mot de obemannade vapenbärarna och sakna i övrigt de resurser, som erfordras för att följa med i den vapentekniska utvecklingen.

Därmed äro vi inne på frågan om Sverige bör införliva atomvapen med sitt försvar. ÖB anser detta nödvändigt, i varje fall i en nära framtid. Han har här stöd av några politiskt verksamma personer. Försvarsministern förordar ett visst uppskov med ställningstagandet i denna fråga.

Det nämnda kravet på atomvapen begränsar sig till s. k. taktiska atomvapen. Denna begränsning anses överensstämmande med Sveriges strävan att tillvinna sig respekt för sin alliansfria politik i fred och sålunda möjliggöra för Sverige att inta en neutral ställning i händelse av krig. Vårt försvar skall alltså vara av *klart defensiv karaktär*. I detta ställningstagande ligger då även att vi icke få använda eller — på grund av att vi sakna och komma att sakna vapenbärare med erforderlig räckvidd — icke kunna använda atomvapnet allsidigt. Den avskräckande verkan som atomvapnet har ligger främst i möjligheten till strategisk krigföring. Eftersom denna möjlighet anses utesluten, kan ett svenskt atomvapen heller icke försvaras med att det är effektivare än ett försvar med konventionella vapen inom samma kostnadsram. För vår del ansluta vi oss till den uppfattningen att ett svenskt innehav av atomvapen snarare ökar än minskar krigsriskerna för vårt land.

Vi föreslå, att riksdagen vid behandlingen av föreliggande proposition uttalar sig i princip mot att atomvapnet införlivas med vårt försvar samt för att inga förberedelser av något slag för svensk atomvapentillverkning få förekomma. I anslutning härtill anse vi vidare, att den relativt kraftiga ökningen av personalorganisationen vid försvarets forskningsanstalt, som föreslagits i propositionen, bör reduceras.

Enligt vår mening bör slutsumman av försvarets driftbudget fastställas med 200 milj. kronor lägre belopp, alltså till 2 500 milj. kronor. Riksdagen bör dessutom uttala, att denna summa skall vara högsta belopp för försvarets driftbudget för de närmaste åren. Vi förordade därjämte, att kapitalbudgetens nu föreslagna summa för samma tid icke bör få överskridas. Härav följer att begärda beställningsbemyndiganden böra i fråga om beloppen nedskäras.

Vad vi sålunda föreslagit leder till bl. a. en ytterligare nedskärning av försvarsorganisationen. Av olika skäl kommer härvid flygvapnet i första hand i blickpunkten. För att åvägabringa den av oss förordade nedskärningen med 200 milj. kronor av driftbudgetens slutsumma föreslå vi, att det i propositionen upptagna anslaget till anskaffning av flygmateriel m. m. minskas med 142 milj. till 600 milj. kronor och att anslaget till drift och underhåll av flygmateriel minskas med 23 milj. till 115 milj. kronor. Vidare anse vi, att det till armén upptagna anslaget till anskaffning av tygmateriel m. m. bör kunna nedskäras med 35 milj. till 315 milj. kronor.

Utöver denna minskning med sammanlagt 200 milj. kronor föreslå vi därjämte, att avlöningsanslaget till försvarets forskningsanstalt nedskäres med 10 % eller med 657 000 till 5 918 000 kronor.

Beträffande övriga konsekvenser av vårt förslag, såsom i fråga om begränsning av begärda beställningsbemyndiganden, materielplanernas revidering, ytterligare minskning av värnpliktsinkallelser m. m., utarbetande av planer för fortsatt nedskärning av försvarsorganisationen o. d., synes det få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om.

Att vad vi här ovan föreslagit leder till vissa svårigheter för en eller annan industri såväl som för någon kommun är ofrånkomligt. Statsmakterna måste vara införstådda med att göra betydande insatser för att skaffa den friställda arbetskraften sysselsättning samt lämna kommuner stöd i den ena eller den andra formen, där så erfordras.

På grund av vad vi ovan anfört hemställa vi,

att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 110 måtte

1) besluta att en parlamentarisk utredning snarast skall tillsättas med uppgift att utreda och framlägga förslag om en successiv avrustning ävensom förslag om ökade insatser för internationell hjälpverksamhet och formerna härför;

2) i princip uttala sig mot att atomvapen införlivas med det svenska försvaret;

3) uttala att försvarets driftbudget för de närmaste åren icke må överstiga en summa av 2 500 milj. kronor ävensom att kapitalbudgetens slutsumma under samma tid icke må överstiga i propositionen upptagna belopp;

4) till *Armén: Anskaffning av tygmateriel m. m.* för budgetåret 1958/59 anvisa ett reservationsanslag av 315 000 000 kronor;

5) till *Flygvapnet: Anskaffning av flygmateriel m. m.* för budgetåret 1958/59 anvisa ett reservationsanslag av 600 000 000 kronor;

6) till *Flygvapnet: Drift och underhåll av flygmateriel m. m.* för budgetåret 1958/59 anvisa ett reservationsanslag av 115 000 000 kronor;

7) till *Försvarets forskningsanstalt: Avlöningar* för budgetåret 1958/59 anvisa ett förslagsanslag av 5 918 000 kronor.

Stockholm den 18 april 1958

E. Oskar Akerström

Aug. Spångberg